

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 68

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Bindal

Emne: Bålbrenning på visse
dager i året

Bygdelag: Vassbygda

Oppskr. av: Ingvald Wærstad

Gard:

(adresse): Lande

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det vanligste uttrykket er ein eld .
2. Nei .
3. Nei.

Tida.

4. Martinus Olsen 91 år har ikke hørt om skikken å brenne bål i julehelga .
5. Nei.
6. Nei.
7. Ukjent nu .
8. a) Jonsokkvelden .
9. Her inne har det vært lite stølsdrift . Det er bare en gård her i kretsen som bruker seterdrift .
10. Nei.
- 11.
- 12 . ukjent

Staden .

14. Jonsokelden hadde de på en slette som heter "Lessansletta". Før i tiden var det flere som samledes der . Senere er det blitt flere plasser hvor man samles jonsokskvelden .
15. Jeg har vare hørt snakk om jonsokbål .
16. Nei . Det har vært brukelig å "elda" mot frosten om hösten .
17. Bestyrer Nils Mattisen som er fra Leirfjord har hørt snakk om bueld . Jeg har ikke hørt tale om det her .
18. Jonsokkelden er det vel helst barn og undom som steller med .
19. Jeg har ikke hørt noe om det .
- 20 . Ja, og ellers hjelper eldre til med å holde det ved like .
21. Her er for tiden ikke noe ungdomslag ,men jeg har

inntrykk av at jonsokkelden ofte blir små familie-
fester .

22. Nei .

Korleis dei bygde bålet .

23. Jeg har ikke hørt snakk om steinlegging i for-
bindelse med jonsokeld . Derimot var det vanlig
å mure opp en stengrue for å koke kaffen .

24. Det vanligeste har vel vært å bruke eine for å
få riktig mye røyk .

25. Ukjent .

Korleis dei fekk bål-vyrke .

26. Ukjent . Der de bruker å ha sant hansbål er
det som regel nok brensel .

27. Ukjent

28. Ukjent .

29. "-"

30. "-"

Korleis bålet skulle vera .

31. Hovedsaken er jo for de unge å få det til å
ryke godt .

32. Her oppe hvor nettene er lyse spiller nok ikke
selve størrelsen så stor rolle .

33. Som ovenfor nevnt er det vel om å gjøre at
røyken skal visest lengst mulig .

34. Bresk og mose og granbar .

35. Når man finner tørrbresk , blir jo den brukt
for å få det til å brenne godt .

Kva bålet skulle tena til .

36. Ukjent .

37. Ukjent .

38. Jeg har ikke hørt eller sett det brukt .

39. Ukjent .

Sjøtve festen ved bålet .

40. På Sömma sier de at de skal på "Santhanshåjen"
eller "jonsokhåjen " .

41. Det har i lengre tid vært slik at også de eldre
er med .

42. De var vel til i 2-3 tiden om morgenen .

43. Det kan vel ha vært forskjellig . Mat og kaffe
er det vanlig at man har med . Her blir det da at
hver familie har med seg mat når det er flere fami-
lier som samles .

44. De danset på vollen . De gangene jeg har vært

2.
 Jeg har ikke vært med at det har vært dans ved sant-
 hansbålet ,men Halvdan Furnes 50 år husker at da han
 var smågutt ,var det skikk å danse ved santhanselden .
 Det var gjerne flere samlet på en plass da enn nu .
 I de senere år har det riktignok forekommet at det
 har vært nokså mange på en plass . Jonsokk 1956 var
 hele ytre vassbygdas befolkning så å si samlet ved
 Einar ~~Vak~~ Aunes hytte ute ved Storvatnet . Her var
 flere med som var over 70 år . Her forekom også alko-
 hol . Ellers har det gjerne blitt dans etterpå på
 ungdomshuset .

45. Guttungene kunne jo gjøre det .

46. Det kunne jo også forekomme ,men det var jo helst
 på leven uten at det var noe om at det skulle gjøres.

47. Det har jeg ikke hørt noe om.

48. Jeg har ikke hørt noget om formål el. lignende
 ved denne eldingen . Ute ved kysten ser mån ofte
 bål i fjæra eller på holmer .

Skikken idag .

49. Nei ,jeg tror ikke folk i dag legger noget serlig
 i bålbrenningen . Det er blitt en skikk som de syns
 de skal holde vedlike . Dertil kommer at ungene syns
 det er morsomt å få anledning til å lage et skikke-
 lig bål . Her er jo sjelden bråtebrenning som var
 så vanlig i mine guttedager i Holla . Da ble det å
 bære bråte på bålet et arbeid som man til slutt ble
 lei av .

50. Jeg har inntrykk av at den har auka på .

Ute på Sömma husker jeg at det var vanlig å samles ved
 et vann som heter Holandsvatnet . Der er en liten
 slette som heter Vassvollen . Her er det ellers skikk
 å samles nu også . Men de har flere plasser de bren-
 ner bål nu enn för .

51. Ja ,nu har jo folketallet vokset nokså mye på
 enkelte plasser . Dessuten har jeg inntrykk av at
 selskapeligheten har vokset mye i det senere år .
 Folk liker å komme sammen . Her oppe i Nordland kommer
 jo dertil at santhansnatta er som dagen . Det er i
 tilfelle godt vær en opplevelse å være ute i naturen
 en slik sommernatt . Det virket litt rart for meg
 å komme bilende ned til Dalen santhansnatten 1938 og
 måtte bruke billyktene .

Telebu 12. jan. 1959

14237